

Generally the attitude regarding work and unemployment differs from person to person. But, as market economy developed, a change of the attitude regarding work and unemployment had been noticed. Before 1989, in order to get and maintain a stable and sure job, one did not have to make strenuous efforts. Yet, the changes of Romanian society affected jobs' stability and people have started to worry about their jobs and the prospect of maintaining them.

A research was undertaken in December 2008 in the towns of Vulcan and Petroșani. The focus of this research was the attitude regarding work and unemployment of the unemployed women population. The research also targeted aspects of women's perception about themselves and their condition. Economic, social, and symbolic inferiority define unemployed persons' condition; they are attributed a statute of inferiority that disturbs their identity; at the same time their participation in social life is highly diminished.

Ciocodeică Vasile, Anghel Mariana, Prodanciuc Robert

НЫНЕШНЯЯ СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ БЕЗРАБОТНЫХ ЖЕНЩИН В ЖИУ

Как правило, у каждого человека свое отношение к работе и безработице. Но было замечено, что с развитием рыночной экономики, изменяется отношение к работе и безработицы. До 1989 года для того, чтобы получить и поддерживать стабильность и иметь уверенность в наличии работы, не надо самому предпринимать больших усилий. Тем не менее произошли изменения типа румынского общества касательно стабильности рабочих мест и люди начали беспокоиться о работе и перспективе ее поддержания.

Исследования были проведены в декабре 2008 в городах Вулкан и Петрошани. В центре внимания данного исследования было свое отношение к работе и безработица населения безработных женщин. Исследование также целевые аспекты восприятия женщин о себе и своем состоянии. Исследовав экономические, социальные и символические неполноценности удалось определить состояние безработных лиц, которые объяснили суть неполноценности.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2010

УДК. 37. 168

*Олійник О.М.,
м. Харків, Україна*

ОСВІТА В ТЕОРІЯХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Теорія постіндустріального суспільства широко визнана і розповсюджена в Західному світі. Вона забезпечує розв'язання завдань періодизації і типізації історії людського суспільства і одночасно дає змогу розкривати зміст, структуру та історичне місце кожної стадії у процесі суспільного розвитку.

Ця концепція базується на філософії позитивізму, розглядає формування і розвиток суспільства на основі прогресу наукового знання, технології суспільного виробництва. Як зазначає В. Іноземців, "теорія постіндустріального суспільства є сьогодні єдиною

соціальною метатеорією, яка повною мірою сприйнята західною соціологічною традицією" [1, с. 4].

Сьогодні Україна ще має потенціал модернізації суспільства на сучасному освітньому і науковому рівні: високоосвічену інтелігенцію, кваліфіковані і наукові кадри. Але з кожним роком цей потенціал зменшується. Завдання держави і суспільства - не втратити історичний шанс і, осмисливши стратегічні цілі, стати на шлях кардинальних інституційних перетворень.

Огляд публікацій, присвячених проблемі економічного значення освіти в суспільстві, свідчить про те, що вчені України починають приділяти увагу науковій розробці даної проблеми. Відомі публікації І.С. Каленюк [2], Д.А. Грішнєвої [3], Б. Данілішина [4], В. Куценко [4] і ін. Ми віддаємо належне цим публікаціям, звертаємо увагу на необхідність постійного розвитку наукових поглядів на проблеми економіки освіти, його орієнтації на зміни в світі, і, перш за все, в українському суспільстві, орієнтації на світові (європейські) тенденції цивілізованого розвитку і нові вимоги до людської діяльності, її продуктивності.

У дослідженнях сучасного стану та перспектив розвитку постіндустріального суспільства трансформація освіти розглядається як найважливіший фактор у новій парадигмі виробництва, пов'язаний з вирішальною роллю знань. Широта поглядів варіює за глибиною досліджень та за тим, чи є їхні дослідження глобальними (Д.Белл, Дж.Нейсбіт, П.Тоффлер тощо) [5-7] чи присвячені окремим проблемам освіти (Т.Годін, Р.Рейч) [8, р. 307-316].

Дж. Нейсбіт і П.Аборден спеціально звертаються до освіти при аналізі перспектив Мирної сфери, яку вони розглядають як одну з найважливіших сфер майбутнього, яка постійно розвивається [9]. Вони підкреслюють, що те значення, яке надається освіті, повертається великими конкурентними досягненнями, і що країни, які більше інвестують в освіту, матимуть величезні здібності конкурувати. Прикладом є країни Азії, що продемонстрували можливості розвиватися без значних природних ресурсів, забезпечуючи достатні інвестиції і людські ресурси.

А.Тоффлер глибоко аналізує ідею, що знання є центральним елементом постіндустріального суспільства і що їх важливість буде продовжувати зростати в майбутньому. На думку А.Тоффлера, знання перестають бути відгалуженням тих факторів, які були вирішальними в попередніх фазах, і навпаки, стають їх фундаментом. Боротьба за контроль над знаннями інтенсифікується у всьому світі. Автор вважає, що цей процес представляє фактор демократизації, оскільки знання можна безкінечно поширювати, репродукувати, використовувати довгий час без вичерпання і, на відміну від матеріального багатства, вони знаходяться в межах досягання бідних.

Високо оцінюючи значення знань, А.Тоффлер вказує на важливість освіти і необхідність змін у ній, хоча і зауважує, що це вимагає окремого розгляду. Він стверджує, що «...наша масова освітня система стає все більш застарілою, ...освіта буде вимагати безлічі нових каналів і більшого поширення різноманітних програм...». «Система, в якій широкий вибір, повинна зайняти місце сучасної системи, в якій існує обмежена пропозиція».

Освіта, на думку А. Тоффлера, прийде, щоб стати пріоритетом «для розвитку секторів бізнесу, тоді як його лідери все більше усвідомлюють зв'язок між освітою і глобальною конкурентоспроможністю». А.Тоффлер уводить концепцію «високорівневих» та «низькорівневих» компаній залежно від того, наскільки інтенсивні в них знання. Відмінність між «високорівневими» та «низькорівневими» компаніями полягає не тільки в кількості знань і використанні інформації, але також у розподілі їх серед своїх працівників. У традиційних компаніях знання концентруються зверху, тоді як в сучасних

компаніях - поширюються серед всього штату працівників. Знання можна розглядати як «антикапіталістичні» в тому значенні, що вони все більше будуть скорочувати кількість капіталу, необхідну на одиницю результату.

Розглядаючи тісні відносини між освітньою системою і засобами масової інформації, Тоффлер стверджує, що основна мета для тих, хто хоче розвивати економіку, – це зробити для всіх громадян, як бідних, так і багатих, гарантований доступ до широких можливостей інформації [10].

Перспективні дослідження, проведені командою французьких дослідників під керівництвом Террі Годіна, відрізняються двома моментами [9]. По-перше, вони довготриваліші, і по-друге, крім міркувань загального характеру вони також звертають увагу на численні специфічні теми, включаючи освіту.

Досліджуючи сучасний стан освіти, автор стверджує, що теперішня освіта зобов'язана своєю структурою і організацією XIX сторіччю. Її форма з'явилася у відповідь на дві вимоги індустріального суспільства: з одного боку, потребу у кваліфікованих працівниках, та з іншого – необхідності ідеологічного консенсусу згідно з цінностями правлячої еліти.

Методологія передачі цінностей базувалася на оцінці акуратності, точності і формалізмі, інтелектуальній суворості та механічному обґрунтуванні. Основний пріоритет надавався дисциплінованості та методичній якості за рахунок творчих здібностей.

Із втратою продуктивної парадигми індустріального суспільства своєї дієвості, ефективність такої освіти падає і вона все менше і менше здатна задовольняти потреби суспільства. Серйозні проблеми є навіть в розвинених країнах. Неграмотність, яку фактично ліквідували, зараз відновилася в іншій формі: функціональної неграмотності (між 20 і 25% населення забули майже все, що вивчали в школі). Після 12 років шкільного навчання 40% молоді в Сполучених Штатах не здатні розуміти статті в «Нью-Йорк Таймс» і, щонайгірше, не можуть читати і розуміти розклад автобусів.

В освітній системі склалася двоїста ситуація: з одного боку – поширюється ігнорування освіти, з іншого – надлишок освіти. Т. Годін доводить, що перевиробництво освічених людей без урахування умов на ринку праці продукує «люмпен-інтелігенцію»: тип маргіналізованої інтелігенції, молоді, але повної розбитих надій.

Сучасна фаза, яку Т. Годін називає «показове суспільство», буде замінена на початку XXI сторіччя «суспільством освіти». Це суспільство спочатку буде намагатися інтегрувати маргіналізовані сектори населення через поширення повної освіти до 18 років та виховання технічної і екологічної культури всього покоління. В наступній фазі – «суспільстві визволення» – зробить можливим повний розквіт досліджень і творчих здібностей, які є основними елементами забезпечення конкурентоспроможності.

У цих нових фазах мінімальна кваліфікація буде здобуватися не через вивчення фактичних даних (які будуть набагато чисельнішими, але їх завжди буде легко дістати і використати), з через освоєння методологічної основи, яка зробить можливим знайти ці дані, навчити навігації в морі знань, які в дійсності складають частку в океані. Інформаційна індустрія з її величезними банками даних буде взаємопов'язана по всій планеті і забезпечить засоби для такої навігації. Необхідним буде володіння інтелектуальними інструментами, які зроблять можливим визначити свою позицію, маршрут слідування і благополучне прибуття в порі. Навігація в морі знань існує не у формі знань самих собою, а у формі «ноу-хау».

З кінця XX сторіччя полонина навичок інженерів буде застарівати вже через 5 років після їх здобуття. Фундаментальними якостями будуть гнучкість, оновлення та знання того, як робити речі і виробляти їх так, щоб у потрібний момент можна було б змінити

методи. Освіта не може вже обмежуватися певним періодом життя, і буде складати частину здобуття професії.

Освіта стане життєвою функцією і для компаній, і для індивідів. Вона буде інтегрована в робоче життя і не буде ізольованим епізодом, а навпаки, буде щоденною і тривалою, не буде нав'язуватися зверху компаніями чи державою, буде розглядатися як необхідність самим індивідом.

Престиж наукового ступеню і дипломів буде поступово зменшуватися. Індивіди будуть визнаватися скоріше на основі їх реальної кваліфікації, ніж на основі тих теоретичних знань, що прийшли з дипломом. Прогрес в професійній кар'єрі буде здійснюватися більш неформальним способом, на основі щоденної практичної діяльності.

Попереднє домінуюче ставлення людства до природи стане однією форм симбіозу. Екологія буде вчити його думати в показниках комплексності, взаємозв'язку і глобальності.

Щоб задовольнити так багато потреб, ринок освіти буде поширюватися з небувалою швидкістю. Мережа приватних шкіл буде займатися дослідженнями поведінки і втілювати програми з високо професійними методами навчання. На місце абстрактному викладанню будуть приходити такі методи, які занурення учня чи студента в конкретну ситуацію, в якій він має приймати самостійні рішення. Школи не будуть калічитися традиціями і адміністративною рутиною. Менше уваги буде приділятися передачі фактичних знань і більше – навчанню духу відкритості, здатності знаходити рішення для всіх. Це буде тип навчання, що не базується на імітації моделі, а на винаходах, не на пасивності і слухняності, а на ініціативі і винахідливості. Отже, форма освіти повинна бути адаптована до руху і комплексності, які виступають двома головними рисами сучасності.

Однак такі системи приватних шкіл будуть робити освіту більш дорогою та збільшувати соціальне розшарування. Ця тенденція буде компенсуватися суспільними діями, які полягатимуть у збільшенні ресурсів, високому статусі вчителів та зростанні автономії освітніх закладів, які будуть мати право керувати основною частиною своєї діяльності і визначати свої програми, методи навчання, набір штату і заробітну плату.

Між автономними навчальними закладами і місцем виробництва будуть створюватися посередницькі структури. Увага в освітніх цінностях зміститься певною мірою від дисципліни, точності, раціональності і об'єктивності до інших більш широких якостей, які будуть включати винахідливість і автономію.

Вища еліта, яка була стражем індустріальної моделі, втратить підстави для свого існування. На її місце прийдуть більш чисельні групи високоосвічених індивідів, здатних думати і діяти самі собою, з більш сучасними і ефективними формами поведінки.

Нові цінності освітньої системи будуть походити від ідеї творчості, збалансованих відносин між людьми, особливо відповідно до прав інших як умови для своїх власних прав. Разом з розумінням технічної культури відбудеться відродження гуманістичних досліджень та мистецтво стане частиною щоденного життя.

Популярність поширення концепції «суспільства, що вчиться» зумовлена тими змінами, що відбуваються в самій системі освіти: тим, що освіта стає неодмінним елементом суспільного життя; тим, що освіта перестає бути коротким відрізком життя людини, а стає постійним процесом в її житті; тим, що змінюються традиційні форми організації освітньої діяльності.

«Економіка, що вчиться», на думку Ландвела, це економіка, в якій успіх індивідів, фірм і регіонів відображає їх здатність, вчитися (і забувати стару практику), в якій зміни є рішучими і старі навички забуваються, а нові – в попиті; в якій навчання означає не тільки

доступ до інформації, а й формування компетентності; в якій навчання здійснюється у всіх частинах суспільства, а не тільки у високотехнологічних галузях і в якій наявність і механізм заповнення робочих місць визначається обсягом знань (значна частка працівників з університетським дипломом, для малокваліфікованих працівників ситуація на ринку праці гірша і т. ін.) [11, р. 7].

У такій економіці освітня система функціонує у вигляді мережі знань, гібридної форми, яка не є повністю державною чи повністю приватною. Ця система не покладається на довіру до ринку і характеризується такими рисами, як почуття обов'язку до інших, кооперація, чесність, надійність. Мережа знань стосується не тільки окремих людей, а й передачі знань від однієї групи до іншої, тим самим складаючи освітню систему – інституційну інфраструктуру державного і приватного партнерства. Оскільки мережа знань дуже залежить від міжособових відносин, вона більше всього може розвиватися на рівні конкретних регіонів.

«Організація, що вчиться» – цей термін популярний зараз в поясненні тих змін, то відбуваються в суспільстві і, як наслідок, у діяльності та суті організацій. «Організація, що вчиться» – це організація, яка готова до змін, яка легко дає відповідь ринку і надає широкі повноваження своїм членам. Така організація забезпечує навчання своїх членів і постійно трансформується, причому в основі цього навчання не просто професійна підготовка, а індивідуальний та організаційний саморозвиток. Освічення організацій здійснюється на різних рівнях. На базовому рівні організація тільки здійснює поверхові зміни, наприклад такі, як відмова від продукту, який погано продається. Вищий рівень освічення – той, на якому організація активно шукає відповідь: чому продукт погано продається? Вищий рівень досягається, коли організація починає досліджувати свої внутрішні процеси, які привели до занепаду продукту. Організації можуть бути не здатні вивчати самих себе і реагувати на причини, що є в основі негараздів.

Проблема посилення диференціації і нерівності в суспільстві, які стануть причиною змін у виробничій парадигмі, пов'язуються з іншим теоретиком – Андре Горцем, погляди якого можна підсумувати таким чином:

а) сучасні підприємства, наслідуючи японський стиль, будуть по-новому усвідомлювати необхідність соціальної інтеграції в робочому процесі. У цьому підношенні кооперація, робочі команди, особиста реалізація через професійне задоволення, автономія в прийнятті рішень тощо є формами, значення яких постійно зростає. Однак система виробництва може гарантувати ці умови тільки для обмеженої кількості робітників. Гарантія зайнятості буде тільки для незначної частини робочої сили, що спричиняє ріст умовам високої незабезпеченості для решти робітників. А. Гори стверджує, що імідж компанії як місця для особистої реалізації персоналу є суто ідеологічним винаходом, що технічні зміни в дійсності будуть спричинити сегментацію і дезінтеграцію робочого класу;

б) гнучкість сучасної компанії базується на використанні подвійної стратегії: відносно ядра постійного штату забезпеченість робочим місцем повинна бути відшкодована готовністю змінити це робоче місце, набути нової кваліфікації тощо. Для периферійної робочої сили є дві можливості: одноразові періодичні виплати компанії для постійних периферійних робітників або ж тимчасові робочі місця для решти периферійних робітників. Статистичні підрахунки, зроблені в Німеччині, дозволили А. Горцу зробити висновок, що в майбутньому 25% зможуть входити в постійне ядро, інші 25% – в постійну периферійну робочу силу, тоді як решта 50% будуть складати нестабільні зовнішні робочі місті.

Тільки політика, що ґрунтується на скороченні робочого дня і універсальній професіоналізації, зможе забезпечити участь кожного у вигодах соціального прогресу. А.

Горц стверджує, що узагальнення навичок і високого рівня компетентності є найбільш необхідними і ефективними засобами боротьби з подвійністю сучасного суспільства. Іншими словами, відносно песимістична точка зору А. Горца розглядає освітні дії як найбільш ефективні довгострокові заходи на користь соціальної інтеграції та для запобігання розшарування суспільства[12, р. 13].

Проблема сегментації суспільства розглядається також Робертом Рейчем на прикладі Сполучених Штатів. Цей автор зауважує, що в сучасній глобальній економіці добробут американців (чи людей будь-якої іншої національності) більше не залежить від спорадичних успіхів їх компанії, корпорації чи національної економіки, а залежить від їхніх досягнень у конкурентоспроможності, яка є функцією цінності, котру індивіди в змозі додавати глобальній економіці через свої вміння і знання.

У майбутньому буде переосмислена цінність кожного індивіда на міжнародному ринку праці, яка визначає рівень його добробуту. Доля жителів країни не буде більше в спільному володінні, а буде залежати від індивіда, міжнародної оцінки його діяльності.

Відповідно до цього нового фактору дискримінації Р. Рейч виділяє три види праці: служба рутинного виробництва, служба персоналу та символічно-аналітична служба.

Служби рутинного виробництва представляють працю промислових робітників, робітників нефізичної праці і навіть тих, хто працює з інформацією, але виконує стандартизовану рутинну діяльність для масового виробництва товарів і послуг. Вони потребують базової кваліфікації, що забезпечує сучасна освітня система, яка, в свою чергу, вимагає від них лояльності, надійності та вміння виконувати завдання. В Сполучених Штатах кількість робочих місць цього типу приблизно складає 25% всіх робочих місць із тенденцією до їх скорочення в майбутньому

Служби персоналу також виконують прості повторювальні завдання; оскільки вони на базі особистих відносин, то на відміну від попередніх, не задіяні в глобальній економіці; вони потребують незначної освіти і прямо контролюються. Люди, що виконують цю роботу, повинні заслуговувати на довіру, бути пунктуальними і симпатичними, їх заробітна плата загалом нижча працівників попереднього виду. Вони займають 30% всіх робочих місць в Сполучених Штатах і їх кількість зростає.

Символічно-аналітичні служби об'єднують працівників, які відповідають за постановку і вирішення проблем, розробку ініціатив, винахідництво та інновації. Вироблені блага – це комбінації символів, цифр, даних, слів, усних та наочних відображень. У широкому розумінні вони включають артистичні витвори, науку, технологію, право, фінанси, дизайн тощо. Необхідні навички – оригінальність, Інтелект, рішучість у формуванні та вирішенні проблем, винахідливість. Ті, хто займає ці робочі місця, не мають чітко встановленої ієрархічної кар'єри, але вони мають універсальні вищі ступені освіти. їх дохід є високим, але не регулярним. Вони представляють 20% працівників у Сполучених Штатах, та їхня кількість зростає.

Основну причину зростання нерівності в Сполучених Штатах Р. Рейч бачить не в безробітті, фіскальній політиці чи скороченні соціальних витрат, а у функції конкурентоспроможності, яку виконує кожний індивід. Соціальне становище і дохід тих, хто працює в рутинному виробництві та службі персоналу, будуть все більше і більше знижуватися (навіть швидше у випадку перших, ніж останніх), тоді як для тих, хто працює в символічно-аналітичній службі, вони будуть ще більше зростати надалі.

Причиною цього процесу є досягнутий рівень освіти. На думку Р. Рейча, в цьому відношенні американці мають хорошу базу для будівництва завдяки тому, що освіту отримує еліта (15-20% молоді), яка загалом протистоїть традиційній освітній системі з її увагою до

аккумуляції знань та її поглядом на знання як такі, що повинні знаходитися у водонепроникному відсіку.

Тип освіти, який націлений на підготовку до функцій символічно-аналітичних працівників, повинен мати такі характеристики: здатність до абстрагування, розвиток комплексних і взаємозв'язаних форм систематичного мислення, навички з експериментування і здатність до співробітництва, роботи в команді і взаємодії з іншими. Це повинна бути гнучка і активна форма освіти, здатна генерувати допитливий та творчий розум.

Таким чином, прискорений економічний розвиток багатьох країн в останні два сторіччя, як свідчать статистичні дані і теоретичні дослідження, став наслідком впливу науково-технічного прогресу як рушійної сили зростання продуктивності праці і ефективності суспільно-економічних стосунків.

По експертних оцінках, в індустріально розвинених країнах приріст валового внутрішнього продукту за рахунок сучасних знань, нової інформації і нових технологій складає від 50 до 70 %.

Формування економіки знань означає зміна інституційних основ функціонування господарської системи, оскільки міняються правила і норми економічної поведінки людей, їх пріоритети і цінність. Діяльність, пов'язана із здобиччю і збереженням знань, відділяючись від матеріального виробництва, залишається підпорядкованою йому. Інститут збереження знань займає важливе місце в забезпеченні стійкості суспільства.

Україна не має поки що такого рівня економічного розвитку, який би дав можливість рухатися, головним чином до економіки знань і здібностей. Але вона має можливість виділити такий сегмент в економіці в окремий сектор з адекватним фінансовим забезпеченням, інституційними і іншими нормами і підтримувати його.

Світовий досвід свідчить про те, що забезпечення економічного зростання на основі економіки знань вимагає утворення відповідних інституційних механізмів, які дієво впливають на ступінь активності інноваційної діяльності і забезпечують впровадження її результатів в практичну діяльність.

Список використаної літератури: 1.Иноземцев В.Л. Перспективи постиндустриальной теории в меняющемся мире / В кн.: Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. М.: Academia, 1999. 2.Каленюк І.С. економіка освіти. - К.:Знання, 2003. 3. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. - К.: Т-во «Знання», КООО, 2000. 4.Данилишин Б., Куценко В. Культурно-освітня сфера як соціальна база підтримки ринкової трансформації в Україні. - К.: 1999. -НАНУ, Рада по вивченню продуктивних сил України. 5. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. – М., 1999. 6. Нейсбит Джон Мегатренды / Пер. с англ. М.Б.Левина. – М., 2003. 7. Тоффлер Е. Третья Хвиля. – К., 2000. 8.Reich R.B. Human capital and economic policy. N.Y., 1983. Vol. 30. № 3. 9. Naisbitt J., Aburdene P. Megatrends 2000: Ten New Directions for the 1990's. – New York: Morrow, 1990. 10.Toffer A. Powershift. - New York, Bantam Books, 1990. 11.Thematic debate: Contributing to National and regional development / UNESCO, Paris. -1998. - 5-9 Oktober. 12. Gorz A. Kritik der ökonomischen Vernunft. Berlin, 1989.

О.М. Олійник

ОСВІТА В ТЕОРІЯХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Автор звертає увагу на необхідність постійного розвитку наукових поглядів на проблеми економіки освіти, його орієнтації на зміни в світі, і, перш за все, в українському суспільстві, орієнтації на світові (європейські) тенденції цивілізованого розвитку і нові вимоги до людської діяльності, її продуктивності.

О.М. Олейник

ОБРАЗОВАНИЕ В ТЕОРИИ ПОСТИНДУСТРИАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА

Автор обращает внимание на необходимость постоянного развития научных взглядов на проблемы экономики образования, его ориентации на изменения в мире, и, прежде всего, в украинском обществе, ориентации на мировые (европейские) тенденции цивилизационного развития и новые требования к человеческой деятельности, ее продуктивности.

О.М. Oleinik

EDUCATION IN THEORY POST-INDUSTRIAL SOCIETY

The author draws attention to the need for continuous development of any scientific views on the economic problems of education, its orientation to a change in the world, and, above all, in the Ukrainian society, orientation to the world (European) civilization development trends and new requirements for human activity, its productivity.

Стаття надійшла до редакції 2.06.2010

УДК 378

*Сергеева Л.
м. Київ, Україна*

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Особлива роль у сучасному соціально-економічному становленні України належить системній підготовці педагога для професійно-технічній освіті, вдосконаленню її кадрового потенціалу.

Аналіз джерельної бази дослідження свідчить про те, що психолого-педагогічний арсенал означеної теми складається з наукових робіт, які можна систематизувати за їх основними напрямками:

- з проблем професійної та професійно-педагогічної освіти й формування особистості педагога професійної школи (С.Батишев, І.Васильєв, О.Гаврилюк, Л.Герганов, І.Гриценко, Р.Гуревич, В.Давидович, А.Джантиміров, О.Коваленко, В.Ковальчук, В.Лозовецька, Л.Лук'янова, О.Макаренко, Н.Ничкало, О. Прохорова, В.Радкевич, Л.Сергеева, Л.Старовойт, Л.Шевчук, О.Щербак та ін.);
- з проблем психології професійної діяльності та професійного розвитку педагога (Г.Балл, О.Ганопольский, Н.Побірченко, В.Рибалка, В.Семиченко, О.Сергеевкова, В.Синявський, Б.Федоришин та ін.);
- з проблем педагогічної майстерності й творчості (Ю.Азаров, Є.Барбіна, Т. Дев'ятьярова, В.І.Зязюн, Кан-Калик, О.Отіч, С.Сисоева та ін.);
- з проблеми підготовки фахівців у зарубіжних країнах (Н.Абашкіна, Т.Десятов, А.Каплун, С.Романова, Л.Пухова та ін.);
- з проблеми підвищення кваліфікації педагогічних кадрів як складової загальної системи безперервної освіти особистості (В.Бондар, Л.Даниленко, Г.Сльникова, І.Жерносець, С.Крисюк, В.Маслов, В.Олійник, Н.Протасова, В.Пуцов, Л.Сергеева та ін.).